

Nolken:
De iurisdictione praetoris
Romani.

KC
7/63

40
15
V I R O

EXCELLENTISSIMO CONSULTISSIMO
MAGNIFICO DOMINO

DOMINO

JOANNI GUILIELMO
ENGELBRECHT

J. U. DOCTORI ET IN ACADEMIA REGIA
DUCALI JULIA CODICIS PROFESSORI

CELEBERRIMO

ILLUSTRIS ORDINIS SUI ANTECES-
SORI PRIMARIO

FASCES ACADEMICOS

QUARTUM SUSCIPIENTI

DIATRIBE HAC EPISTOLARI

DE

JURISDICTIONE PRÆTORIS
ROMANI ET PRORECTORIS
ACADEMICI IN MULTIS CONVENIENTE

GRATULATUR

DEVINCTISSIMUS IPSI CULTOR

RUDOLPHUS AUGUSTUS NOLTENIUS,
JURIS STUD.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
LITTERIS HENDELIANIS, 1726.

VIR MAGNIFICE
PATRONE SINGULARITER
COLENDE

REvertuntur ad TE divinis auspiciis fasces academi-
ci, quos ex TUA TUORUMque in hac
purpura Antecessorum dignitate aliquoties gessi-
sti, & nunc inter faustas acclamationes quartum
sulcipis. Plaudit & in gaudia solvitur tota Julia,
gratulatur TIBI illustris PATRUM conscriptorum ordo, a-
morem suum & læticiam produunt nobilissimi Academiae
cives, & vota pectore concepta votivis sermonibus & scri-
ptis publice testantur. Omnium sane, quos terra sustinet,
forem ingratus, si auspiciatissima hac festivitate silerem,
nec, dum praesenti mihi istis lætitiis interesse non liceat,
votorum meorum summam publico pietatis documento
TIBI transmitterem. Neque vero me fugit, quantum gra-
ti animi apud TE valeat memoria. Versatur mihi noctes
diesque in mente insignis TUUS in me adfectus & pluri-
ma

ma inde profecta beneficia. Pietas ergo animum stimulat, benefactorum memoria calamum concitat, ulterioris patrocinii TUI spes vota & pii animi *τρυφήρα* elicit. Cum autem constituiffem, pauca his pagellis immiscere, quæ rerum varietate sese TIBI probarent splendidissimoque muneri TUO quam maxime convenirent, nullum aliud argumentum occurrit dignius, quam illud, de jurisdictione Prætoris romani & Prorektoris academici in multis conveniente. Incidit Prætorum origo in annum U. C. CCCLXXXIIX. post *ἀναρχίαν* quinque annorum ob legem tribuniciam de altero consule ex plebe designando, qui eum in finem potissimum auspiciis majoribus, ceu GELLIVS Noct. Attic. L. 18. c. 15. loquitur, creati sunt, ut Consulibus foris belligerantibus, domi de causis civitibus cognoscerent, & saluti reipublicæ in administranda justitia prospicerent. L. 2. §. 27. de O. J. Patriciorum fraudes circa eorum constitutionem egregie ostendit ILL. THOMASIVS in *nevis iurispr.* Eandem fere ob rationem Academiarum Prorektores a summo reipublicæ Capite, quod populi vices gerit, constitui, notum est, ne Principes, dum clavo reipublicæ lentando occupantur & de pace belloque consultant, multitudine negotiorum obruantur; iis Academiarum gubernaculum committentes, qui reipublicæ litterariæ statum optime norunt ejusque præsidia stabilitatis & ornamente dignitatis in majus provehere satagunt. Quem in finem Prorektores, sicut Prætores romani, initio magistratus sui, oratione solenni regiminis futuri modum exponunt, & deinde novis emergentibus casibus, edictis cavent, quid a civibus suis fieri, quid intermitteri velint: quæ, sicut jus prætorium honorarium, vim legis quidem non sortiuntur, nisi speciali Principis confirmatione munita sint, in reverentiam tamen cujusque Prorektoris sancte sunt observanda. Sicut autem Præfesto Urbis apud Romanos merum imperium, vel, si mavis, jurisdictio criminalis concessa erat, ut patet ex L. 10. J. de susp. iur. ita Prætori jurisdictionem tantum civilem competuisse, ex antiquitate compertum habemus. ILL. BÖHMERT *Introd. in ius D. L. 1. tit. 14. §. 2.* Simili modo ad Prorektores acad.

academicos regulariter civiles tantum caussarum cognitio-
nes spectare solent, reservato Principi mero imperio, nisi
ipsi aliud placuerit. Aestimandum autem est ex privilegiis
& statutis cujusque Academiae, an & in quantum jurisdictio
criminalis illi concessa sit. SCHRÖDER *in Jure Publ. Part. spec.*
sect. I. n. 6. ZIEGLER *de iur. nat. L. I. c. 32. n. 22.* Habebat Præ-
tor Album, pro rostris loco eminentiori adfixum, RÆVARD.
in protrib. c. 4. inde forsan ita dictum, quod albis insignitum
fuerit litteris, ut opinatur THEOPHILUS *in paraphrasi Inst. §. 12.*
de action. Habet & Prorektor Academiae *κατ' ἀντιφρασιν* suum
Album, cui edicta & constitutiones in gloriam magistratus
sui vergentes adfigit. Et licet actio de albo corrupto, utpote
quæ popularis erat, in foris Germaniæ cesset, licet secus sen-
tiant SCHILTER *Exerc. IV. th. 25.* ad ea autem, quæ perpetuæ
jurisdictionis causa proponuntur, id restringens: Prorektor
tamen in corruptores tabulæ nigræ pro ratione circumstan-
tiarum & malitiæ gradu inquirere eosq; condigna pœna cõ-
ercere potest. Aliquem vero usum edicti prætorii: quod quis-
que juris in alterum staturaerit, ut ipse eodem jure utatur: ex in-
terpretatione usuali, etiam in Prorektoribus academicis, præ-
fertim iis, qui magnificum Jureconfulti nomen tuentur, esse,
inde colligo, quod quis eam doctrinam, quam publice pro-
fessus est, etiam contra se admittere debeat. Cujus rei aliud
exemplum occurrit *in L. 6 C. de fruct. & lit. expens. item 2. feud.*
tit. 33. §. 1. Notum est porro, DD. plerumque distinctionem
in processum ordinarium & summarium, a jure prætorio de-
rivare. Infinitæ conclusiones, inquit ILL. BOHMERUS *l. c.* & tota
processus romani ratio ex officio Prætorum dependet, quod
ad intellectum jurium romanorum multum facit. Illustranda
inde est distinctio inter actiones utiles & directas, contractus
nominatos & innominatos, stipulationes prætorias & judici-
ales, inter modos tollendi obligationem ipso jure & ope ex-
ceptionis, quod *L. c.* sit quasi contractus. Hactenus ille. Ord-
inarium vocant, cum Prætor in solenni Assessorum confessu
pro tribunali partibus dabat actionem, exceptionem & judi-
cem pedaneum. Summarii vero nomine eum indigitant, cum
Prætor de plano, id est, de sella in loco tribunalis inferiori

posita, causas partium summatim cognoscebat: vel, ut aliorum fert opinio, quando quis Prætori de tribunali in planum descendenti, in via aut domi desiderium suum exponebat & hoc modo Prætor de juribus partium respondebat. Quomodocunque autem se hæc habeant, transferamus hunc juris dicendi modum ad Prorectores academicos. Illi nempe vel convocata universa Professorum concione in lites & causas civium suorum inquirunt modoque ordinario procedunt: vel, ne forum academicum multitudine causarum laboret, cives suos in causis levioris momenti domi audiunt & lites exortas sopiunt. Huc quadrat, quod, sicut Prætori ex æquo & bono cognoscendi dijudicandique competeat facultas, CICERO *L. I. offic. c. 10.* ita quoque Prorectori integrum sit, non semper jure rigoroso cum civibus suis agere, sed paternis admonitionibus & levi castigatione errore lapsum in viam reducere. Prætori in tribunali jus dicenti aderant in subselliis Assessores seu Consiliarii, qui quidem ipsi de jure non respondebant, Præto-rem tamen instruebant. Eadem concilii academici facies occurrit. Assident ibi Prorectori Collegæ, quos ipsius Consiliarios non incommode vocaveris, qui judiciis ferendis eum plenius instruunt, consilia communicant & suffragiis latis decreta Prorectoris confirmant. Assessores hos, quorum mentionem feci, seligebat Prætor, præstito ante jurejurando, quod optimum quemque sibi adsciscere vellet. Ita Prorector ad concilium, ut vocant, arctius eos saltem convocat ex Collegis, quos ira, odio, amore, misericordia vacuos esse opinatur, ut de rebus dubiis consultantes, judicante Sallustio, esse decet. Hæc siquidem naturæ humanæ indoles est, ut sæpius amicitia, æmulationi, invidia, nummis, nobilitati aliquid contra jus fasque indulgeamus. Poterat itaque reus ab actore aut ipso Præto- re datum judicem, jurato ante jurejurando perhorrescentiæ, recusare. Quid aliud dicendum de foro academico? Nonne ibi hospites, cognati, patres & alii, quos partium studium a justitiæ tramite in devia abripere potest, tandiu secessio- nem a Consistorio academico facere debent, dum correlatorum suorum causa pertractata sit. Ventilari quoque so-
let,

let, an litterarum jurisque imperiti Assessoris officium gerere potuerint: quod omnino verum esse, inde colligo, quia ad ejusmodi judicis munus sustinendam sæpissime nobiles romani, rerum ignarissimi homines, & ut plurimum nihil gloriæ præter fumosas majorum imagines habentes, admovebantur, in quos quidem Marius apud Sallustium optimo jure acerbè invehitur. Imo ipse *VLPIANUS L. 19. §. 1. D. de judic.* Judicibus, inquit, (pedaneis scilicet) de jure dubitantibus Præsules respondere solent. Mirum videri possit, quomodo hoc ad Assessores Prorektoris transferre velim, cum in Professorum numerum recipiatur nemo, nisi cujus eruditionis fama orbi innotuit. Verum enim vero contingit sæpius, ut judicium mixtum in foro academico constituatur, civile scilicet & militare, quod jam olim apud Romanos in usu fuisse, docet *L. 1. C. de offic. vicar.* Sæpissime autem accidit, ut in Academia prædiis militaribus firmata lites inter Apollinis & Martis filios, quorum concordia rara est, exoriantur, cum utrique in gladio stringendo eximiam virtutis suæ laureolam quærant. In quod dum inquiritur, Centurio aut alius militum præfectus, qui plerumque juris sunt ignari, in consilium Consistorii Academici adhibentur, qui rem, prout a militibus suis gesta narratur, Consistorio exponunt, & communi consilio pœnam in delinquentes faciunt. His accedit, quod *L. 17. C. de judic.* hominibus militaribus judicandi facultatem permittat. Atque hæc sunt, **VIR MAGNIFICE**, quæ de Prætoře & Prorektore academico in præsentia commentari volui. Constitueram ante, solenni panegyri illustris familiæ **TUÆ** merita in Academiam Helmstadiensem, quæ **TE** jam quartum ex inclita **ENGELBRECHTIORUM** gente, salutis suæ promotorem agnoscit, decantare: quod tamen consilium, in utramque partem subductis rationibus, mutavi, cum rem viribus meis imparem me suscepturum cognovissem, & de hoc argumento silere, quam pauca proferre, magis tutum putavi. Celebrant ista poëtæ & posteritati commendent, qui sublimes feriunt sidera vertice. **TU** interim, **VIR MAGNIFICE**, has qualescunque meditationes exporrecta fronte accipies, & potius
animi

animi grati, quam virium mearum rationem habebis. Concede, ut porro sub patrocini TUI umbra delitescam, nec ornare eum desine, quem per aliquot annos in Academia Julia tam benigno animo complexus es. Sum & ero laudum TUARUM si non idoneus præco, venerabundus tamen earum admirator. Veneror illustrem profapiam TUAM inter summa Purpuratorum & Jureconsultorum nomina, & tot exquisitissima illorum eruditionis monumenta, quæ equidem in summis delitiis habeo, satis admirari non possum. Conservet modo summus rerum arbiter ad feram posteritatem splendidissimam hanc stirpem & unumquemque ex ista bono publico diutissime superesse velit. Auspicati TIBI sint, VIR MAGNIFICE, quos augustissimus GEORGIUS fidei TUÆ commendat, fasces, averruncet DEUS a TUO regimine cuncta sinistra omnia & gloriam amatissimæ Julix indies amplifcet: conservet idem sospites & incolumes Academiae PATRES, *pios, iustos, sapientes, gloriosos*, quorum eruditionis famam & insignia merita orbis litterarius veneratur & mirabitur sera posteritas. Exornet summum Numen omnibus & animi & corporis dotibus florentissimam Civium coronam, ut habeat in posterum ecclesia & respublica veræ pietatis, justitiæ & salutis publicæ statores. Certe sub consulatu TUO virtutibus, nemo illic vitia rideat, nec corrumpere & corrumpi, prisco Germanorum more, seculum vocetur. Ita vale, VIR MAGNIFICE, & magistratus TUI felices undecunque experire successus. Dabam
Halæ Nonis Julii cło lccc xxvi.

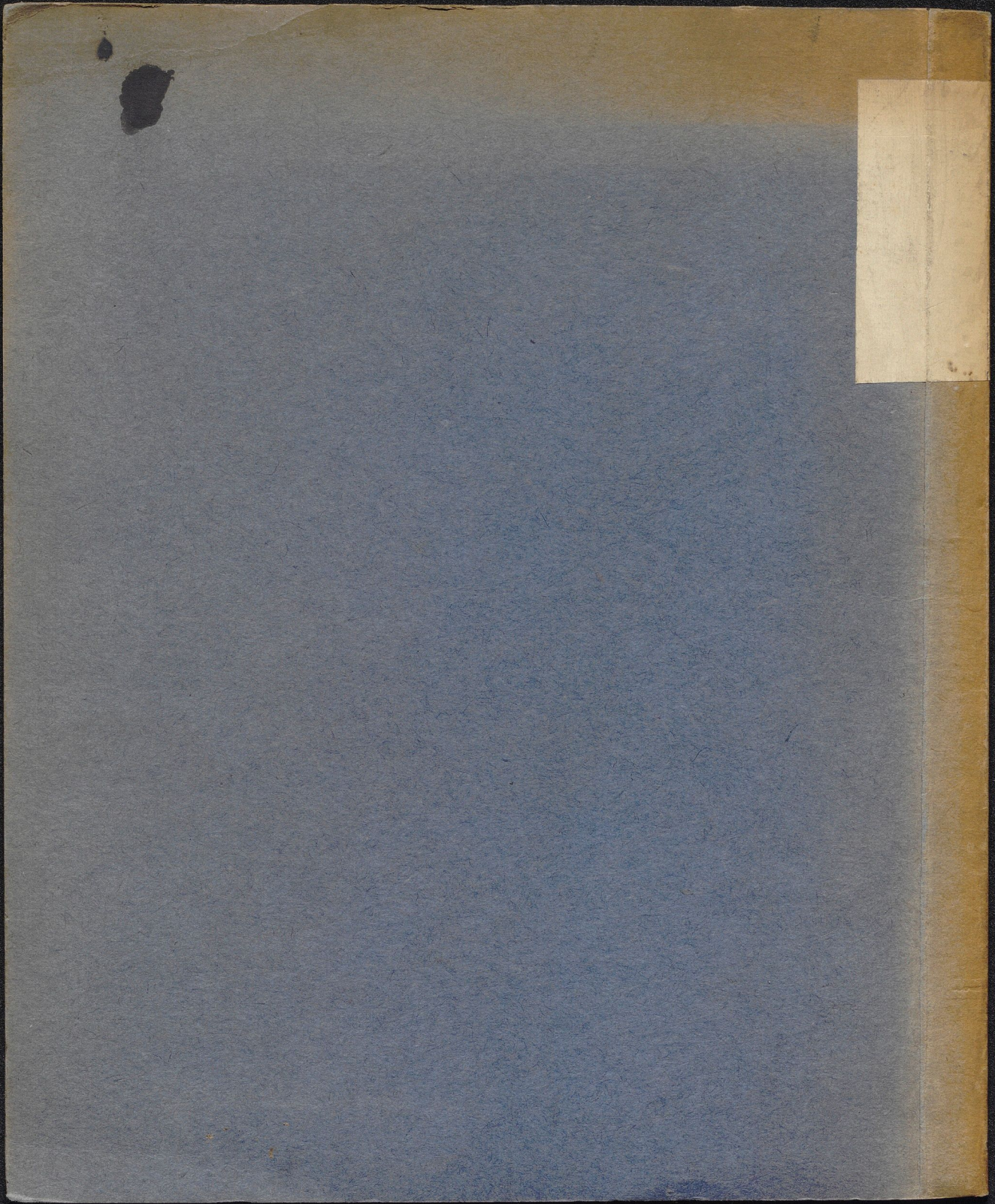
Ms. 716^a

ULB Halle

3

005 214 068

40
15
V I R O

EXCELLENTISSIMO CONSULTISSIMO
MAGNIFICO DOMINO

DOMINO

JOANNI GUILIELMO
ENGELBRECHT

J. U. DOCTORI ET IN ACADEMIA REGIA
DUCALI JULIA CODICIS PROFESSORI

CELEBR

ILLUSTRIS ORDIN

SORI P

FASCES AC

QUARTUM S

DIATRIBE HA

JURISDICTIONE

ROMANI ET

ACADEMICI IN MUL

GRATU

DEVINCTISSIMO

RUDOLPHUS AUGU

JURIS

HALÆ MAG

LITTERIS HENR

FRIDRICH
UNIVERS.
HALLE

